Ügynöki szolgáltatás teljesítése (hitelszerződés kiajánlása)

teljesítés
ügynök

EBH2010. 2289

Az ügynöki szolgáltatás (hitelszerződés kiajánlása) a hitelszerződés megkötésekor minősül teljesítettnek. Az ügynöki tevékenységért fizetett költséget nem lehet időbeli elhatárolással megosztani az egyes üzleti évek között, azt teljes egészében a hitelszerződés megkötésének az ügynöki szolgáltatás teljesítésének időszakában kell a könyvekben szerepeltetni (2000. évi C. törvény 15. §, 16. §, 51. §, 82. §, 2003. évi XCII. törvény 1. §).

A felperes hitelintézet, amely - országszerte - gépjármű kereskedők közreműködésével fogyasztási hitelt nyújt gépjármű vásárlók részére. A hitelek értékesítésében a gépjármű kereskedők is közreműködnek oly módon, hogy ők ajánlják vevőiknek finanszírozóként a felperest. A gépjármű kereskedők a hiteligényléshez szükséges, felperes által biztosított nyomtatványokat - az ügyfél által történő kitöltést követően - megküldik a felperesnek hitelbírálat céljából, aki, ha hitelt folyósít, az igényelt pénzösszeget a gépjármű kereskedő részére vételárként, illetve vételárrészként átutalja.

A felperes, amennyiben a hitelügylet létrejön, és 8 napon belül nem szűnik meg, a gépjármű kereskedők részére havonta, utólag, egy összegben jutalékot utal át, amit könyveiben - a kifizetés időpontjában - egy összegben költségként elszámol.

Az adóhatóság a felperesnél 2002-2004. évekre, valamennyi adónemre bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett.

A revízió eredményeként hozott elsőfokú határozatot az alperes a határozatában megváltoztatta, és a felperes terhére több adónemben adóhiánynak minősülő adókülönbözetet írt elő, kötelezte adóbírság és késedelmi pótlék megfizetésére.

A felperes keresetében az alperes határozatának megváltoztatását kérte az elsőfokú határozat 1. pontját érintő döntés tekintetében akként, hogy a bíróság töröljön a terhére társasági adónemben (a továbbiakban: ta.) előírt adóhiánynak minősülő adókülönbözetből 137 054 000 Ft-ot, és az ezzel összefüggő 41 116 000 Ft adóbírságot, 47 349 871 Ft késedelmi pótlékot.

A kereset által vitatott körben az alperes határozata a következőket tartalmazza:

A felperes a gépjármű kereskedők részére fizetett jutalék költségként történő könyvelésénél figyelmen kívül hagyta, hogy a jutalék fedezete és alapja a kihelyezett hitelek kamatbevétele, és azt is, hogy a jutalék szorosan hozzátartozik a hosszú lejáratú kölcsönszerződések finanszírozásának költségeihez, ezért nemcsak a tárgyidőszakot, hanem a hitel futamidejének megfelelően a következő éveket is terheli. A felperes akkor mutatta volna be gazdasági helyzetét valósan és világosan, ha hosszabb idő alatt realizálódó főbevételhez, a kamathoz hasonlóan időben elhatárolja az ehhez szorosan kapcsolódó költséget, a jutalékot is. Mivel a felperes nem így járt el, az alperes a felperes adózás előtti eredményét 2002. évben 172 166 000 Ft-tal, 2003. évben 173 670 000 Ft-tal, 2004. évben pedig 481 101 000 Ft-tal megnövelte, és ennek eredményeként a felperes terhére ta. adónemben 2002. évre 30 990 000 Ft, 2003. évre 29 088 000

Ft, 2004. évre pedig 76 976 000 Ft adóhiánynak minősülő adókülönbözetet írt elő, adóbírsággal sújtotta és késedelmi pótlékot is felszámított.

Az alperes érdemi döntését a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 15. § (7) bekezdésében, 16. § (2)-(3) bekezdéseiben fogalt összemérés illetve időbeli elhatárolás elvére alapította.

A felperes keresetében azzal érvelt, hogy az alperes nem tett eleget az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 97. § (4)-(6) bekezdései szerinti tényállás tisztázási kötelezettségének, mert nem tárta fel és nem állapította meg, hogy 2002-es évet megelőző években elszámolt jutalékból az adóhatóság alkalmazott elvek szerinti megosztás esetén mennyi esne a vizsgált időszakra. Kifejtette, hogy az alperes érdemi döntését téves jogi álláspontra alapította. A hitelértékesítésben való közreműködés ellenértékeként járó díjat ugyanis az ügyfélszerzés időszakára kell elszámolni, mivel az kizárólag az értékesítéshez kapcsolódik, részére a gépjármű kereskedő olyan egyszeri szolgáltatást nyújt, amely a hitelszerződés megkötésével véget ér, és nincs közvetlen kihatása a következő üzleti évekre. A jutalékot nem lehet összemérni a kamatbevételek esedékességével, az nem a kamatbevételhez szorosan kapcsolódó költség. Jogi álláspontjának alátámasztásaként hivatkozott a Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat című folyóirat 2004. év márciusi számában megjelentekre, valamint arra, hogy a Pénzügyminisztérium tájékoztatása is megerősíti az általa elszámolásának jogszerűségét.

Az alperes ellenkérelmében a határozatában foglaltakat fenntartotta, és a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Jogi álláspontja a következő volt:

Az alperes helyesen hivatkozott a számviteli alapelvekre, és alappal rögzítette határozatában, hogy a felperes akkor mutatta volna be gazdasági helyzetét valósan, ha hosszabb idő alatt realizálódó főbevételéhez kapcsolódó költségként a kereskedői jutalékot időarányosan elhatárolta volna, mivel az szorosan hozzátartozik a gépjármű finanszírozás költségeihez, ráfordításaihoz, és nem különíthető el a hitelszerződés alapján kihelyezett összegtől, illetve kamatbevételtől. A jutalék nem degradálható le egyszerű kifizetésre, függetlenül attól, hogy nincs jövőbeni eleme. A számviteli szabályok helyes értelmezéséből az következik, hogy a költséget, ráfordítást az árbevétellel azonos időszakban kell kimutatni, függetlenül a pénzügyi teljesítéstől.

A felperes számviteli politikája nem tartalmazza a kifizetett jutalék jellegének és körülményei sajátosságainak értékelését.

A felperes nem bizonyította, hogy a Pénzügyminisztérium tájékoztatásában foglaltak szerint járt volna el, mert a jutalékot nem hárította át az ügyfélre, és azért sem illeti meg az egy összegben történő elszámolás, mivel az ügylethez kapcsoló jutalék a hitel futamideje alatt térül meg, és ezen nem változtat az a tény sem, hogy az egyösszegű költségelszámolást a felperes megfinanszírozza. A felperes tévesen hivatkozott „Számviteli politiká”-jára is.

Az alperes nem sértette meg az Art. 1. § (7) bekezdésében, és 97. § (6) bekezdésében foglaltakat. Ennek indoka az, hogy a jutalék nem tekinthető az értékesítés külön költségének, mivel szervesen és elválaszthatatlanul kapcsolódik a gépjármű finanszírozás egyéb költségeihez, illetve ráfordításaihoz, amelyeket az elszámolásokban szembe kell állítani a bevételekkel. Az a tény, hogy könyvvizsgáló hitelesítette minden esetben a felperes beszámolóját, még nem teszi jogszabálysértővé az alperesi határozatot, és nem zárja ki azt sem, hogy az adóhatóság a könyvvizsgálótól eltérő megállapításokat tegyen.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, kérte annak hatályon kívül helyezését, kereseti kérelme szerinti döntés meghozatalát, vagy az elsőfokú bíróság utasítását új eljárásra új határozat hozatalára. Fenntartva a keresetében is kifejtett jogi érvelését arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet nem felel meg az Sztv. 15. § (7) bekezdésében, 16. § (2), (3)

bekezdéseiben, 32. § (1) bekezdésében, 51. § (2) és (4) bekezdéseiben, 82. § (3) és (4) bekezdéseiben, valamint az Art. 1. § (7) bekezdésében foglaltaknak.

Az alperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

A Legfelsőbb Bíróságnak abban a jogkérdésben kellett döntenie, hogy a felperes által gépjármű kereskedőknek sikeres hitelközvetítés fejében kifizetett jutalékot miként lehet, illetve kell elszámolni.

Az Sztv. 15. §-ának (7) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „az adott időszak eredményének meghatározásakor a tevékenységek adott időszaki teljesítéseinek elismert bevételeit, és a bevételeknek megfelelő költségeit, (ráfordításait) kell számításba venni, függetlenül a pénzügyi teljesítéstől. A bevételeknek és költségeknek ahhoz az időszakhoz kell kapcsolódniuk, amikor azok gazdaságilag felmerültek (az összemérés elve)".

Az Sztv. 16. § (2) bekezdése pedig azt mondja ki, hogy „az olyan gazdasági események kihatásait, amelyek két vagy több üzleti évet is érintenek, az adott időszak bevételei és költségei között olyan arányban kell elszámolni, ahogyan az az alapul szolgáló időszak és az elszámolási időszak között megoszlik (az időbeli elhatárolás elve)".

Az Sztv. 16. §-ának (3) bekezdése rendelkezik a tartalom elsődlegességéről a formával szemben akként, hogy „a beszámolóban és az azt alátámasztó könyvvezetés során a gazdasági eseményeket, ügyleteket a tényleges gazdasági tartalmuknak megfelelően - e törvény alapelveihez, vonatkozó előírásaihoz igazodóan - kell bemutatni, illetve annak megfelelően kell elszámolni". Az időbeli elhatárolás elve tehát a gazdasági események elszámolására és nem több gazdasági esemény összekapcsolására vonatkozik, lényege az, hogy több év alatt teljesülő szolgáltatás ellenértékét nem lehet egyetlen évre elszámolni.

A Legfelsőbb Bíróság - az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 275. § (1) bekezdése alapján eljárva - a rendelkezésre álló iratokból azt állapította meg, hogy a felperes által gépjármű kereskedők felé kifizetett jutalék kizárólag a hitelszerződés megkötésével függött össze. A jutalék alapját képező szolgáltatás ugyanis abból állt, hogy a gépjármű kereskedő kiajánlotta a felperes szolgáltatását a vásárlók felé, és ellátta az ezzel kapcsolatos adminisztrációt. A jutalék illetve összege független volt a hitelszerződés későbbi sorsától, a felperes kamatbevételeitől, a szerződés 8 napon túli megszüntetésétől, a tényleges futamidő hosszától, kizárólag a sikeres közvetítéshez kapcsolódott. A gépjármű kereskedők és a felperes közötti szolgáltatás akkor fejeződött be, azaz akkor teljesült, amikor a felperes és a vevők a hitelszerződéseket megkötötték. A gépjármű kereskedő tehát a felperes felé nem a hitel teljes futamideje alatt nyújtott olyan szolgáltatást, amellyel jutalékra való jogosultságot szerzett, mivel a megkötött hitelszerződésekkel kapcsolatban már nem volt semmilyen feladata. Nem mosható továbbá egybe a gépjármű kereskedők két egymástól független szolgáltatása, a felperes hitelszerződésének kiajánlása és a gépjármű vásárlók felé jogszabály alapján fennálló szavatossági kötelezettsége. A felperes és a gépjármű kereskedők közötti tényleges gazdasági esemény - az alperesi megállapítástól eltérően - a hitelszerződések létrejöttét elősegítő tevékenység, a hitelszerződés értékesítése volt, azaz egy egyszeri, kölcsönnyújtáshoz kapcsolódó olyan szolgáltatás, amelynek ellenértékét az egy naptári hónapban teljesítésről kibocsátott számla alapján felperes által kifizetett jutalék képezte. [Art. 1. § (7) bekezdése, Sztv. 16. § (3) bekezdése]

A felperes helytállóan hivatkozott arra, hogy az Sztv. 51. § (2) és (4) bekezdése, a 82. § (3) és (4) bekezdése egyértelműen meghatározza, hogy mely tételek kapcsolódnak szorosan egymáshoz. Ezeknek - az alapelvi rendelkezésekhez képest - konkrét részletszabályoknak az értelmében a szolgáltatás bekerülési értékének részét azok a költségek képezik, amelyek közvetlen

önköltségnek minősülnek, tehát a szolgáltatás teljesítésével szoros kapcsolatban állnak, és értékesítési költségeket a közvetlen önköltség nem tartalmazhat.

A perbeli esetben irányadó tényállásra figyelemmel a jutalék értékesítési költségnek, mégpedig az értékesítés közvetett költségének minősül, amiből az következik, hogy a gépjármű kereskedőknek megbízás alapján kifizetett jutalék nem áll szoros kapcsolatban a vevőknek nyújtott hitellel, illetve kamatbevétellel, ennél fogva ezek egymással nem mérhetők össze, amiből következik az is, hogy a jutalék költségét sem kell elhatárolni azokra az évekre, amelyekben a kamatok befolytak. [Sztv. 15. § (7) bekezdése, 16. § (2) bekezdése.] Nem helytálló tehát az az alperesi álláspont, mely szerint hogy a hitelezésből származó tevékenység bevételéhez szorosan kapcsolódó költségként kellene számításba venni a jutalékot.

Az elsőfokú bíróság tévesen vonta le azt a következtetést, hogy a jutalék azért kapcsolódik szorosan az adott kölcsönhöz, illetve annak kamatához, mert fedezete a kihelyezett hitel kamata volt. A még be nem folyt kamat ugyanis sem lehet egy már kifizetett jutalék közvetlen fedezete, a kamat mellett egyébként is a felperesnek jelentős összegű bevétele volt a hitelszerződés megkötésének időpontjára egy összegben elszámolt kezelési költségből, amivel az alperes a jutalékot nem mérte össze. Az alperes továbbá egyáltalán nem vizsgálta a kamatok összegét és időbeli elhatárolását, a jutalékot nem a kamatokkal arányosítva, hanem a hitelszerződések futamidejére elosztva számolta el, és nem tett olyan megállapítást, hogy a jutalékot a felperes a hitelszerződésekben átterhelte volna a hitelfelvevőkre.

Nincs olyan jogszabályi rendelkezés - ilyet az alperes sem tudott megjelölni - amely kötelezően előírná a jutalék időbeli elhatárolását.

A felperes „Számviteli politiká”-ja rendelkezik az aktív és passzív időbeli elhatárolásról a 7.1, 7.2 pontjaiban. Ezeknek nincs a jutalék időbeli elhatárolása kapcsán az általános szabálytól kifejezett eltérést engedélyező rendelkezése, amiből az következik, hogy a jutalék költségeket az általános szabályok szerint kell elszámolni, az általános szabályokat pedig a felperes betartotta.

Összegezve: A jutalék nem kapcsolódik szorosan a hitelhez, illetve a kamatbevételhez, ennél fogva ezek nem mérhetők össze, amiből az következik, hogy a jutalékot nem kell a hitel futamidejére vagy a kamatok beérkezésére tekintettel elszámolni. A felperes jogszerűen járt el akkor, amikor a jutalék költségét nem osztotta meg időben az egyes üzleti évei között, hanem azokat egy összegben a teljesítés időpontjának megfelelően szerepeltette könyveiben.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy a kereseti kérelemmel egyező felülvizsgálati kérelem alapos, ezért a Pp. 275. § (4) bekezdése, 339. § (2) bekezdés *g)* pontja alapján ítéletének rendelkező részében foglaltak szerint határozott. *(Legf. Bír. Kfv. V. 35.146/2010.)*

(Megjelent: Legfelsőbb Bíróság Határozatainak Hivatalos Gyűjteménye 2010/2.)